Ч. 215 (13.454). Львів, четвер 17. серпня 1933. Poсztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Країна фанатиків.

Нова громадянська війна в Ірляндії.

Львів, 15. серпня 1933.

Ірляндія, це така країна, яка не може довго жити без розголосу на весь світ, при чому завжди є для цього та сама причина: чиясь проти когось революція. Здається, що з усіх европейських країн лише Еспанія випереджує її щодо фанатизму і покваппости боротися революційними методами не лише проти зовнішніх національних ворогів, але й внутрішніх противників. Відомою є трагедія того хороброго і чесного народу, коли в роках крівавої протианглійської революції сін-файнерів найчільніші боевики гинули з рук земляків, яким їх поведінка здавалася ще надто „угодовецькою“. Гріффіт, Колінс, Гігінс — це нинішні національні герої Ірляндії, трагічні жертви фанатизму, який не зумів зупинитися на межі поміж політичною доцільністю та національним злочином.

Цікавою є та країна, в якій політичними фанатиками є не лише націоналісти, але й католики та соціялісти. Нині у тій вільній державі знову кипить, і знову боротьба йде на фронти: уряд Де Валери змагає до зірвання останніх ниток, які вяжуть Ірляндську Республику з Британською Імперією, та одночасно мусить боротися проти внутрішньої революційної хвилі, яка обєднала проти уряду всі парляментарні опозиційні групи (їх лідером є попередник Де Валери, Косгрейв) та висунула ще одну, неіснуючу досі, течію: фашистівський рух. Крім Великої Британії і власних земляків має Де Валера ще одного — мабуть найнебезпечнішого противника — господарську крізу, яка лютує в краю у звязку з митною війною з Англією: адже 90 відс. експорту хліборобських продуктів тої країни йшло раньше до Англії.

Скасування формули присяги ірляндських послів на вірність британській короні та припинення щорічних вплат до британського скарбу титулом відшкодування за державні нерухомости — це були ті два посунення уряду Де Валери, які викликали були в травні мин. року гострий конфлікт з Англією та після невдалих переговорів довели до господарської війни, що тріває до нині. З англьо-ірляндської умови з 1921 року залишилися ще такі англійські привілеї, як право тайної ради британського короля вирішувати відклики ірляндських громадян від присудів найвищого ірляндського суду, право короля ревідувати ірляндський бюджет та право опротестовувати закони (ті привілеї ніколи на практиці не були використовувані). Саме ті клявзулі уряд Де Валери задумує скасувати, проти чого протестує Англія, пригадуючи, що зірвання обовязуючої з нею умови не може йти односторонньою постановою.

Але внутрішні події в Ірляндії є нині для закордону багато цікавіші від того нового ірляндсько-англійського спору. Річ не в опозиції Косгрейва, який вважає доцільнішою річю зберігти деякий формальний звязок з Англією — за ціну великих господарських користей. Зате наскрізь оригінальним є згаданий рух ірляндських фашистів під проводом генерала Даффі, колишнього президента поліції ірляндської столиці. Ген. Даффі покликується, як і Де Валера, на кельтійське походження ірляндців і заявляє себе оборонцем селянської маси та спірається на католицькому духовенстві. Він заключив тактичний союз проти Валери з Косгрейвом, однак його опозиція має зовсім інші форми. Він організує на фашистівсько-військовий лад ірляндську молодь, а засадничим уніформом його прихильників є блакитні сорочки. Він заявляє, що змагає до основної зміни державного устрою. Ірляндія має стати становою державою. До парляменту мають увійти представники хліборобства, робітництва, промислу, науки, літератури і мистецтва, всі партії мусять щезнути, так само мають бути радикально змінені виборчі округи і методи. Даффі впевняє, що до тих цілей він не змагає силою, лише хоче впродовж 3-ох літ настільки психічно підготовити маси, щоби вони зрозуміли, що лише у відповідно до ірляндського ґрунту застосованому фашизмі є рятунок нації.

Однак одночасно з „миролюбними“ заявами ірляндського вожда фашистів його „блакитні сорочки“ носять зброю, а на берігах Ірляндії таємничі кораблі виладовують цілі транспорти зброї. І в теорії іде ніби лише мирна агітація, а на ділі йдуть приготування до „маршу на Деблін“, на зразок муссоліневого „маршу на Рим“. Ось саме на останню неділю був заповіджений такий масовий похід з нагоди свята у честь названих вгорі ірляндських діячів, що згинули у громадянській війні. Тому й уряд Де Валери не приглядається спокійно цим „мирним“ приготуванням, тільки застосовує проти „блакитних сорочок“ щораз гостріші репресії. Передусім вийшла заборона носити сині сорочки та зброю. З республиканської армії уряд виділив спеціяльну гвардію, а саму армію змобілізував. Вкінці Де Валера скористав з того самого закону, який колись завзято поборював, та покликав до життя надзвичайний военний трибунал, який має право карати смертю за забурення прилюдного спокою і виступи проти влади (цей закон видав більш 10-ти літ тому Косгрейв саме проти Де Валери і його метод боротьби з політичними противниками). Врешті позавчора, в неділю, уряд заборонив в останній хвилині доставити 130 надзвичайних потягів, які замовили в краю „блакитні сорочки“, що вибіралися до Дебліна.

Гостре військово-поліційне поготівля і всі інші вище згадані засоби відхилили небезпеку перевороту, яка грозила вже в останню неділю. Той день минув розмірно спокійно: „розмірно“, бо не обійшлось без вуличної стрілянини та взаємних напастей, при чому нпр. прихильники уряду де Валери, вірні давнім методам боротьби, залюбки кидали носіїв блакитних сорочок до ріки.

Чи вдасться урядові опанувати ситуацію і не допустити до нової громадянської війни, це покаже найближча будучність. Останні вістки згадують про замір де Валери розвязати парлямент і розписати нові вибори. В разі виборчої програної уряду зміна державного устрою Ірляндії прийшла б автоматично. Так чи інакше, а нинішні ірляндські події є дальшим скріпленням фашистівського руху, як суспільної течії, що шукає ліку на недуги демократичного парляментаризму.

Безробіття на селі, український промисел і завдання кооперації.

Статтяя дискусійна.

VIII.

Цілком інакше річ мається з творенням кооперативних промислових починів. Тому, що господарською метою такого підприємства є заспокоєння потреб членів кооперації, то справа зисків не має рішаючого значіння. Вистане зовсім, як таке підприємство так буде продукувати, щоби могло доставити своїм консументам продуктів на таких самих умовинах, як котренебудь підприємство приватно-капіталістичне, що схотіло би конкурувати. Адже в добре зорґанізованій сітці кооператив обовязує кооперативна дисципліна, а ця дисципліна не може допустити до того, щоби кооперативи, маючи під рукою кооперативні товари, купували товари приватно-капіталістичні.

Таким способом союзи консумційних кооператив можуть без страху й ризика основувати фабрики, що виробляли би товари такі і в такій скількости, яких і в якій скількости ті консумційні кооперативи потребують. Досвід з фабриками Центросоюзу найкраще потверджує наші виводи. Тут власне входить у гру момент пляновости в продукції і рішає долю кооперативного промислу. Приватно-капіталістичні підприємства є або вільно-конкуренційні і тоді продукують без пляну і на невідомий ринок, отже анархічно, а це доводить до гіперпродукції, до крізи і до упадку підприємства, або бувають скартелізовані, і тоді штучно вишрубовують ціни, не допускають конкуренції і просто грабують консумента без пощади! Тут приватно-капіталістична продукція удержується тільки за допомогою штучних засобів.

Між поважними теоретиками суспільної економії майже нема авторів, які не хотіли би признати, що сучасна економічна кріза є крізою теперішнього господарського ладу, себто приватно-капіталістичної системи продукції дібр та їх розподілу. Майже одноголосно стверджують, що капіталістичний господарський лад своє відробив та віджив і і що людська суспільність, і то під загрозою комплетного занепаду та руїни, мусить перейти до іншої системи національної господарки.

Основою і метою тої іншої нової системи національної господарки мусить бути не принцип доходовости, рентовности, зиску — тільки принцип заспокоєння потреб людської суспільности. Дві господарські системи приймають принцип заспокоєння потреб людської суспільности як підвалину всякої господарської діяльности, а саме: соціялізм і кооперація.

Відомо, що соціялізм змагає до комплетної перебудови цілого соціяльного та господарського ладу, до скасування приватної власности, усуспільнення засобів продукції і т. д. і т. д.

Кооперативна ідеольогія не зачіпає ані приватної власности, ані теперішнього соціяльного ладу як суспільної системи — вона тільки прямує до пляновости в суспільній господарці і сподіється осягнути її через організацію консументів. Організація консументів має довести до того, аби опанувати не тільки розподіл дібр, виключаючи зайвих посередників та завдаючи смертельний удар їх баришівництву, але опанувати також і продукцію та пристосувати її до запотребування й потреб консументів.

Як бачимо з того, то між соціялізмом і кооперацією нема засадничих суперечностей, зате є одноголосність у тому, що в основу і мету всієї суспільної господарки кладеться принцип заспокоєння потреб цілої суспільности. А це власне з другого боку вказує на засадничу суперечність між приватно-капіталістичною господарською системою і кооперацією. І коли ідею кооперації якслід розуміти та щиро дбати про її реалізацію, тоді рішучо не можна пускатися на такі комбінації, як накладати на кооперацію обовязок вишукувати приватних капіталістів, їх організувати та заохочувати до основування промислових приватно капіталістичних починів, а в додатку до всього того ще й жертвувати тим приватно-капіталістичним промисловцям кооперативний ринок збуту...

Чому не можна? — відповідь випливає з горі сказаного. Коли капіталізм працює тільки задля зиску, а кооперація задля заспокоєння потреб суспільности, то вже тимсамим і то цілком принципово ніяка коляборація тих двох господарських систем не є можлива!

Але може хтось боїться закиду т. зв. „принципіврайтер-а“ і думає, що практично деяка співпраця можлива. В кожному разі неможлива в такім виді, як пропонують шановні автори, себто відступлення кооперативного ринку приватним капіталістам.

Правда, коли бракує кооперативних продуктів, то кооперація мусить розпродувати продукти приватних фабрик, але це є тільки тимчасовий і перехідний стан. Кооперація мусить прямувати до того, аби наладнати також власну кооперативну продукцію і товарами там виробленими заспокоювати потреби своїх членів!

Але як пп. Корчинський і Несторович хотять запевнити приватних капіталістів, що кооперація буде постійно купувати їх продукти, то тимсамим хотять власноручно поставити барикаду на шляху природнього, а ідеольоґічно конечного розвитку кооперативного руху!

Або таке запевнення брати поважно і солідно — тоді воно суперечне з ідеєю кооперативною та і грубо шкідне кооперації, або якби воно не мало вязати кооперації, то в такім разі було би хіба хитрунським підлурюванням „боязких українських капіталістів“, найгірше, що цілком недоцільним...

IX.

Зі сказаного виходять ясно такі річі: або людська суспільність спроможеться на те, щоби застосувати одиноко доцільний та успішний лік проти сучасної господарської кризи (в злуці з усіма її страшними наслідками, як занепад творчости і поступу, безробіття й лихоліття і т. д. і т. д., а саме змінить основно цілу господарську систему, зриваючи рішучо з капіталізмом і всіма його акцесоріями, а тоді самі собою уступлять і щезнуть усі страхіття сучасного господарського положення, — або людська суспільність не спроможеться на те, а тоді треба буде й надалі лікувати хоробу половинними засобами і лише латати надто великі і за дуже небезпечні діри...

Таку латанину мусітиме виконувати й українська суспільність. При тій латанині треба передовсім одно тямити, щоби не робити таких заходів, які очевидно суперечать наявній тенденції розвитку господарського життя. Хотіти в теперішнім історичнім моменті на силу і за всяку ціну творити українські приватно-капіталістичні промислові підприємства — значило би покликувати до життя творива нежиттєздатні! **Тільки на підвалинах кооперативної господарської системи можливо серед сучасних господарських умовин творити нові почини українського промислу.** Чому? Це вже ми виказали, **а саме тому, що в кооперативнім комбінаті консумційних і продукційних** починів питання прибутків (зисків) зводиться до мінімум, а по-друге справа плянової орґанізації продукції стається осяжна. А це у свою чергу дає запоруку, що такий кооперативний промисловий почин буде успішно розвиватися.

Знаю, що стрінуся з поважним закидом: а деж є капітали, конечні до розбудови такого кооперативного промислу?

Ті капітали може і мусить дати тільки сама кооперація! Що не говоримо ніякої небувальщини, на це докази у розвитку кооперативної промисловсти в Анґлії, Франції, Німеччині і т. д. Чому все те можливе було там, а неможливе у нас? Хіба може тому, що у нас і найчільніші кооператори залюбки скачуть у капіталістичну гречку!? Замісць кричати на все горло: **обовязком кооперації є дбати про поширення і поглиблення ідеї кооперації, про розбудову кооперативних установ, про захоплення кооперативним рухом якнайширших кругів нашої суспільности** — наші кооперативні публіцисти ломлять собі голову над тим, якби допомогти українським „боязким капіталістам“ створити для себе варстати збогачування, а при тім ще і прибирають ту їхню роботу приманчивою позліткою, мовляв, це робиться, щоби безробітним дати роботу!... Коли наші кооперативні публіцисти хотять справді „будити мертвих“, то чого далеко шукати? Найкраще будити замертвілу й закостенілу українську суспільність до правдивого, широкого, буйного кооперативного життя! Коли, шановні панове, це завдання совісно сповните, то певно найдуться в касі української кооперації капітали і для будови українського кооперативного промислу.

Володимир Темницький.

—o—

Революція на Кубі.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. Аґенція Аваса дові[...]ється з Варшави, що хоч революція скінчилася з ментом зложення присяги тимчасовим президентом Чеспедезом, в Гавані тревають дальші заворушення. На вулицях відділи озброєних мужчин виловлюють членів тайної поліції президента Машада. Військова влада противиться тому всякими способами і домагається занехання самосудів. Побоюються, що ситуація в Гавані ускладниться ще більше, коли появляться американські кораблі.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. Б. міністр війни в кабінеті през. Машадо, Ерера разом з жінкою і дитиною покинув Кубу на покладі амер. корабля, втікаючи на Ямайку. Перед виїздом з острова міністр з родиною провів одну ніч в готелі, переміненому на справжню фортецю. З готелю на корабель перевезли Ереру з родиною броневиком.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 17. СЕРПНЯ 1933.

ЛЕВ ЯСІНЧУК. 11)

НЮ ЙОРК.

УКРАЇНЦІ В НЮЙОРКУ.

Ідейні зусилля. — Стовпи українства. — Чия митрополія?

(Докінчення).

І дійсно багато твердої волі й запеклости вимагали деякі демонстрації. Уявім собі довгі здисципліновані тисячні ряди ріжного віку маніфестантів на рухливій панській вулиці із сотками таблиць, на яких написано, чого нарід домагається, а на самому переді походу йде українське духовенство й несе найбільшу таблицю, як це було у травні 1932 р. Або представмо собі, яке враження мусіла зробити на мейора (посадника) міста делеґація, зложена з трьох соток українських шкільних дітей! Або коли найменше 20-тисячна упорядкована маса машерувлаа в осени 1930 р. серед зливного дощу! Чи знову ґрупа гарних молодих українських дівчат у народніх одягах,вислана до Вашинґтону, що ходила цілий тиждень попід Білий Дім (Кепітол), попід чужинні амбасади із завішеними зпереду й заду таблицями, на яких виписані були українські політичні домагання. А американська преса передруковувала по всіх містах замітки про це і містила фотографії невиданих демонстранток. Або знову великанська маніфестація, що була 15. березня 1930 р. перед Амторг, аби запротестувати проти суду в Харкові над дійсними чи здогадними членами „Союзу Визволення України“. Тодіто ненадійно напала була на українських демонстрантів зорґанізована громада комуністів і почалася завзята бійка. Вмішалася поліція і — незорієнтована — врештувала тих українок, зпід долонь яких розлягався найголосніший доскіт.

Всеж таки — самі демонстрації ще не є тою саме роботою яка напід тісніше лучить сильніше вяже. Наша еміґрація вже дійшла до того ступня національного розвитку й освідомлення, що сама цю недостачу бачить. Вона робить тепер надлюдські зусилля, щоби берегти рештки сил для зросту українського імени, щоби придержати молодь при свому народі, освідомити її та передати їй як дорогий батьківський жемчуг — дотеперішні надбання й досягнення. Це вдається у великій мірі. Бож ціла еміґрантська маса скріпилася інтелектуально. До давніх людей доброї волі, охочих до всякої праці, як Дмитро Галичин, д-р Семен Демидчук, п-і Скубова, її донька Іванна, п-і Яремова з доньками й синами, д-р А. Борак, Василь Лазута, Роман Гузар, Жовнір, Близнак, Дроботій, п-на Абрагамовська, п-і Дембіцька, Лятишевська, Катруся Шутак і багато інших, прибули і фахові сили: композитор Михайло Гайворонський, музик Роман Придаткевич, оперна співачка Марія Гребінецька та деякі члени б. Національної Капелі Кошиця. Є вже свої адвокати (давніші Михайло Родик і Василь Цільник та новіші — Михайло Пізнак, Степан Ярема й Олександер Хиляк), є лікарі (Юрій Андрейчин, д-р Неоніля Пелехович), є й інші визначні фахівці.

Збільшення осіб, спосібних до праці не лишилось без наслідків. Завдяки громадянинові Сурмачеві відбуваються кожної неділі українські радієві години, з яких користають українці з великої смуги Злуч. Держав. Кожного року уладжують жінки виставу домашнього промислу, даючи, чужинцям нагоду подивляти українські мистецькі цінности. Від коли перебуває в Америці балетмайстер Василь Авраменко, молодь набрала охоти до національних танків та одягу. Виступи поменших танкових груп були такі замітні, що Авраменко відважився виступити 1930 р. з 1000 танцюристами в салі „Митрополитен-Опери“ на Бродвею, де видці провели весь вечір серед небувалого захоплення. Українські хори — Юрія Кириченка мішаний і мужеський („Бандурист“) та Теодора Онуфрика церковний і дитячий — мають уже свою славу навіть поза Ню Йорком. Завдяки енерґії композитора Михайла Гайворонського відбулася [...] березня 1930 р. т. зв. „Українська Олімпіяда“, на якій виступили з повним тріюмфом співацькі хори з Нюарку, Джерзи Сіті, Йонкерс, Перт Ембой, Елизабет, Бейон і Картерет під батутою самого Гайворонського. Цей то невтомний композитор зорґанізував у Ню Йорку музичну школу, де діти українських еміґрантів пізнають первні рідної музики й учаться любити її. Він оснував теж орхестру, в якій виступало кільканадцять десяток молодих композиторів. Другу музичну школу вів музик, віртуоз-скрипак Роман Придаткевич, який перебрав на себе також школу Гайворонського, коли цей занедужав і виїхав з Ню Йорку на фарму. Цей то Придаткевич зорґанізував „Українське Тріо“: він сам, скрипка, п-і Марія Гребінецька, а відтак Ольга Ярехова, сопран, п-і Ольга Ткачуківна, фортепян. Концерт „Трія“ у концертовій салі „Town Hall“, зложений з композицій В. Барвінського, Кудрика, Лисенка, Стеценка, Придаткевича й Бет[...] пройшов для своїх і чужинців з небувалим успіхом. Центральний Комітет Українських Національних Організацій уладжує національні свята (з нагоди 1. листопада, в честь Шевченка, Франка, Мазепи і т. д.). Мало не кожної неділі відбувається театральна вистава аматорів котрогось з місцевих товариств. А сили ці під драматичним і голосовим оглядом такі добрі та справні, що серед незвичайного підйому відіграли „Запорожця за Дунаєм“, а навіть оперу „Катерину“, яку вирежисерувала п-і Гребінецька, що сама грала ролю Катерини.

Навіть читач, що не бачив того всього, може уявити собі, що така масова постійна культурно-освітня діяльність нюйроської громади мусить ділати на старших і на молодь. Старші скріпляються на дусі, а молодь розцікавлюється і починає любити те українство. За прикладом Ню Йорку йдуть інші кольонії.

Ню Йорк — це митрополітальне місто не тільки для Америки, але й для американських українців.

—o—

Трагедія середущого й молодого покоління.

XIV.

БОРОТЬБА НА ГОСПОДАРСЬКОМУ ФРОНТІ.

Всі державні і недержавні народи змагають в господарській ділянці до самовистарчальности себто до того, щоби у власній управі, власною продукцією заспокоювати всі свої господарські потреби. Держави, які до світової війни не мали ще розвиненого промислу і спроваджували із заграниці промислові вироби підчас і по війні еманципуються під господарським оглядом і розбудовують власний промисл. Вони для охорони рідного промислового виробництва перед чужинецькою конкуренцією накладають на заграничні промислові вироби високі мита. Знову промислові держави, щоби піднести у себе занедбану досі рільну продукцію і стати по можности і в тій ділянці самовистарчальними, помагають розвиткові хліборобства і накладають високі мита на імпортовані рільні продукти. Великі промислові держави як Англія, Німеччина, Злучені Держави Північної Америки, находяться у великих труднощах, бо їх великий промисл розбудований на експорт, а їх заморська і заграннична торговля находить щораз менше ринків збуту. Навіть народи, замешкалі в таких відсталих частинах світу, як Азія, Африка, Австралія і Полуднева Америка, розбудовують власний промисл і змагають до самовистарчальности.

Цей гін до самовистарчальности, до упромисловлення, до розбудови всіх ділянок господарського життя, пробуджується і серед недержавних народів. Гіндуси в Індіях від довшого часу ведуть бойкот англійських промислових виробів, а це веде в простій лінії до розбудови рідного промислу. Доходить до того, що гіндуси прилюдно на костирах палять одяги англійського виробництва та одягаються в одяги домашнього виробу. Ще до війни поляки в Познанщині, хоч позбавлені політичних прав і усунені з державного апарату, хоч німецька школа робила всі можливі зусилля, щоби їх згерманізувати, виграли господарську боротьбу з найсильнішою у світі державою і з німецьким народом. Вони, не дивлячися на виїмкові німецькі закони про кольонізацію польських земель, в оконечному білянсі земельної власности не тільки не втратили нічого зі свого стану посідання, а навпаки, досить багато зискали. Крім цього в тому самому часі поляки опанували на своїй етнографічній території торговлю, ремесло і дрібний промисл, а в слід за тим міста.

Пануючі народи намагаються знову тримати недержавні народи в господарському поневоленні і всіми засобами перепинюють господарську еманципацію тих народів. Вони денаціоналізують землю, насаджуючи на неї військових і цивільних кольоністів. Вони на землях недержавного народу не роблять ніяких інвестицій а навпаки експльоатаційною господаркою визискують природні багацтва тих земель. Засоби, якими державні народи намагаються здержати розвиток недержавних народів і зробити для себе з їх земель господарську кольонію, є дуже ріжноманітні і достосовані до відносин.

Боротьба на господарському фронті має свої окремішні питомі прикмети, які відріжняють її від боротьби на політичному чи освітньому фронті. Народне господарство підлягає окремим, незалежним від держави законам господарського розвитку. Воно не хоче невільничо підчинятися розпорядкам державної влади. Часто-густо розпорядки державної влади в господарській ділянці не осягають намічених цілей і навіть викликують протилежні наслідки. Диктатори є безсильні супроти господарського життя. Більшовицька диктатура насильними засобами опанувала політичне й освітне життя своїх громадян, але виявила себе безсилою в господарській ділянці й на наших очах доконується повне банкроцтво господарської політики Совітів. Ніякі поліцийні репресії не всилі зупинити недержавний нарід здійснювати гасло: „Свій до свого по своє“, бо ніхто не може змусити громадян де і що вони мають купувати. Часто діється таке, що коли недержавному народові відбирають насильно політичні права, коли унеможливлюють навчання в рідній мові, коли не допускають його інтелігенції до державної служби, недержавний нарід при всіх перепонах осягає поважні здобутки в господарській ділянці.

Типовим приміром цього були поляки, які до війни жили в трьох державах серед відмінних умовин. В Галичині були вони господарями краю, мали всі політичні права а навіть намагалися денаціоналізувати українське населення. А проте вони не подбали про всебічний господарський розвиток краю, так, що цей край ще по сьогодні під господарським оглядом належить до найбільш відсталих і примітивних в Европі. Поляки у Познанщині під залізною пруською рукою, не оглядаючися на спеціяльні протипольські закони, опанували свою етнографічну територію під господарським оглядом і сьогодні ця частина Польщі найвище стоїть у своїм господарськім розвитку. Таксамо в Польському Королівстві, де поляків насильними засобами гнобив царат, були вони піонірами промислового розвитку.

Еспанія довгі віки всіми засобами гнобила катальонців. Не зважаючи на те, а може саме тому катальонці розвинули високо на своїй території промисловість, так, що Катальонія належить до найбільше промислових краів Европи.

Придивімся сучасному положенню українського народу в межах польської держави. Національна політика уряду, якої висловом є закони і розпорядки, стараються найбільш утруднити розвиток укр. народу на освітньому, культурному, шкільному, політичному, господарському і віроісповідному полі. Ми несемо досить поважні втрати на поодиноких фронтах боротьби, лише в ділянці народнього господарства, всупереч усім перепонам, ростемо в силу. Доказує цього розвиток української кооперації всіх типів, поширення в масах гасла „Свій до свого“, зріст скількости і сили українців по містах, перші успішні кроки в напрямку розвитку рідного промислу. Сьогодні серед селянських мас проявляється стихійний гін добути за всяку ціну хліборобські знання, щоби вести господарство кращими методами і мати з нього вищий дохід ніж досі. Таксамо не можна недоцінювати приватної ініціятиви в нашому народньому господарстві. Останніми часами повстає багато приватних українських підприємств ріжного роду, які гарно розвиваються.

На мою думку ніякі механічні засоби не всилі зупинити нашого господарського відродження. Навіть колиб державна влада видала некорисні для розвитку нашої кооперації закони, то і це, на мою думку, не вбило би нашого господарського відродження, лише це відродження відбувалось би шляхом приватної ініціятиви.

Висказане показує, що ми маємо гарні можливости боротьби на господарському фронті. Це не значить зовсім, що ми всі наші сили повинні перекинути на цей відтинок боротьби, залишаючи облогом працю на інших полях. Ми мусимо вести боротьбу на всіх фронтах, лише, що господарській ділянці мусимо присвятити спеціяльну вагу. Коли ми розбудуємо наше народне господарство, то це тільки полекшить нам боротьбу на інших полях.

Володимир Целевич.

ПОДЯКА.

Іх Ексц. Митрополитові Шептицькому, Ексц. Преосвященному о. д-рові І. Бучкові, Всесвітлішому Духовенству, С. С. Монахиням, усьому Громадянству, Приятелям і Другам **бл. п. о. д-ра Івана Фіголя,** за останню прислугу і слова співчуття щиру подяку складає **Родина.** 199

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 17. СЕРПНЯ 1933.

Д-Р ІВ. НІМЧУК. 3)

Українці і відсіч Відня 1683 р.

Набір козацьких добровольців.

По договору між цісарем Леопольдом і Яном III. останній мав виставити армію з 40.000 людей. Та це було в тодішніх польських обставинах виключене. В Польщі було в мирному часі ледви 12.000 коронного війська і 6.000 литовського та й то більше на папері, як у дійсности. Заключений договір так і залишивсяб тільки договором, якби не роздався громовий голос папи Інокентія XI, котрий, кермуючи св. лігою, накликав усіх до оборони християнства перед турками, що в сам день підписання у Варшаві союзного договору між Австрією і Польщею рушили з Константинополя в напрямі Угорщини. Папа вплинув теж на Людвика XIV. у тому напрямі, що він застановив воєнні рухи на Райні.

Султан Магомед IV. довідався про заключений у Варшаві договір, будучи у Білгороді (5. V.). Він вручив великому везирові Кара-Мустафі зелений прапор Магомета і передав йому всю армію, а сам вернувся до Константинополя. Везир, прибувши до Осіеку, прийняв Текелія і відбув воєнну раду, на якій рішено йти на Відень. Текелі видав негайно маніфест до мадярів, закликаючи їх до зброї та обіцяючи їм іменем султана потвердження привілеїв, свободи і віри.

Не було багато часу до страчення, тимбільше, що турки просто з Осіеку рушили під Відень. Леопольд став домагатися від Собеського на основі союзного договору помічного війська; одначе знаючи, що королеві не такто легко зібрати потрібне військо, просив, аби він приїздив якнайскорше сам, бо „якщо ти схочеш стати на чолі нашої армії, то страшне імя твоє буде достаточне, щоби поразити турків“.

І Собеський напружив усі сили, аби зібрати сяку-таку армію й вирушити з нею можливо швидко під Відень, бож не лицювало йому як королеві являтися там самому без війська. Так з бідою назбирав він 16.000 війська, на половину кінноти і піхоти[5]). На вербунок війська, зокрема козаків, ішли гроші з каси папи, самого Собеського й ін.

Собеський, великий прихильник козацтва, що знав його вартість у бою і цінив його очайдушну відвагу, старався всіми силами набрати якнайбільше козаків, на що нунцій Палявічіні призначив значні суми. Одначе набір той ішов дуже поволи і з великими труднощами. А без козаків не хотів король рушати, бо — по словам сучасників — на їх хоробрости будував майже весь успіх своєї кампанії. „Я чув нераз — пише очевидець Далерак[6]) — як Собеський вихвалював це військо, жалувався на його повільний набір і від'їжджаючи в похід, поручив королевій висилати поспішно новобранців вперед у міру того, як вони будуть прибувати; — словом, ратунок Відня залежав від козаків“.

Тут слід пригадати, що козаччина Правобережа, яке після заключення договору в Андрусові (1667), належало до Польщі, з хвилиною, коли Петро Дорошенко зрікся гетьманства (1676), вже майже не їстнувала. По смерти Гоголя (1679) залишились ще тільки дрібні її гуртки-ватаги серед диких пустарів і згарищ. Доба ця в історії добре відома під назвою: „Руїна“. На Лівобережі, що було в сфері впливів Москви, держав гетьманську булаву Іван Самійлович. Одначе він, побоюючись гострих кар, заборонив своїм козакам іти в польську службу. Він скинув полк. Стягайла, що збирався в похід із Собеським всупереч гетьманській забороні, а народові пригадав у свому універсалі „вікову ворожнечу до поляків і справедливі її причини“[7]).

З цілого Правобережа збереглася козаччина тільки в невеличкому куті північної Київщини, в т. зв. Київському Поліссі — в Овруччині. Мале містечко Димир стало тепер до деякої міри осередком правобережної козаччини. Козаки, перемінені в тому місті на міліцію під проводом полковників Мирона й Урбановича, давалися добре в знаки місцевій шляхті, яка нераз на них скаржилася — без будь-якого успіху. Між тими то козаками в Овруччині рішив Собеський у першу чергу перевести набір до своєї виправи під Відень. Той козацький відділ мав складатися з 3.000 вояків.

Головними організаторами того відділу козацьких добровольців були Менжинський, що мав титул „старшого“ (устійнений традицією реєстрового козацтва) і Максим Булига; моральний протекторат цього діла спирався на жінку Соб-ого, яка інформувала чоловіка постійно про поступи вербунку. Стан. Яблоновський, воєвода, ґенерал земель руських і геть-

[5]) Польські дослідники подають значно вищу цифру польської армії, що брала участь у відсічі Відня. Так прим. Маріян Кукель у праці „Polski wysiłek zbrojny roku 1683“ (Kwartalnik Historyczny, Lwów, 1933, том I., зш. 2. стор. 177—180) доходить до висновку, що цифру 27.000 можна сміло уважати за найнижчу, (25.000 компутового війська коронного, кількасот козаків, неявну скількість добровольців і 1.500 пруського контингенту).

[6]) Д' Алерак, француз, дворак Собеського, автор книжки про віденську виправу.

[7]) Літопис Величка, т. II., стор. 524—526.

Повстання на Радянській Україні?

Інформація шведського часопису.

Шведський часопис „Свенске Тіденде" приніс ревеляційний допис з Москви, з якого виходить, що на Рад. Україні та інших землях південної Радянщини шириться від довшого часу грізний бунт селян. Радянська преса промовчує зовсім всі подробиці кривавих заворушень на Україні, а до закордонної преси вони не дісталися тому, що радянська влада заборонила закордонним кореспондентам покидати Москву.

Шведський часопис повідомляє про незвичайно завзяті бої, які зведено в останніх днях біля Києва, де зібралося кільканайцять тисяч збунтованих селян, що пробували дістатись до міста і розграбити харчеві магазини. Сильні відділи червоноармійців стріляли до селян і робітників зі скорострілів.

У Харкові ситуація теж дуже грізна. Збунтовані робітники обсадили кілька фабрик, з яких військо кількакратними атаками не могло їх вигнати. Також в інших містах приходить щодень до кривавих сутичок між повстанцями і військом, причому по обох сторонах падуть вбиті і ранені.

З наказу центральної влади в Москві всі українські гарнізони находяться у воєнному поготівлі. Всі залізничі двірці та лінії обсаджені військом, пасажирський рух майже зовсім припинений. З Москви і Ленінграду вислано кілька полків у найбільш загрожені сторони. Ситуація загострюється майже з кожним днем. На основі звідомлення шведського часопису революційний рух охопив минулого тижня майже пів міліона селян і робітників у самій київській окрузі.

—o—

Перед анексією Австрії.

ПАРИЖ 15. 8. ПАТ. Французька політична опінія щораз більше занепокоєна австро-німецьким конфліктом, що з дня на день загострюється. Сутички на границі обох держав множаться. Вчора дійшло до кількакратної виміни стрілів між австрійською граничною сторожею і німецькою. Кореспондент „Парі Суар" довідується, що кабінет Дольфуса стоїть перед розламом. Частина міністрів у звязку з витвореною міжнародньою ситуацією і зростаючим впливом гітлерівців в Австрії заявляється за навязанням контакту з Гітлером. Премієр Дольфус і Гаймвера будуть до останньої хвилини противитися тим концепціям, але не виключене, що уступлять під тим натиском. „Ля Ліберте" стверджує, що німецькі й австрійські гітлерівці приготовляють марш на Відень, щоби звалити кабінет Дольфуса. Пієр Берні в „Журналь де Деба" підкреслює, що ситуація в Австрії стається дуже поважна, й запитує, чи що робиться, щоби випередити виступ німецького уряду. На випадок спроби доконати анексію Австрії треба вжити всіх засобів, щоб не допустити до цього факту.

ман вел. кор., доручив Булизі, що мав титул „полковника Війська Його Корол. Милости і Річипосполитої Запорожського", аби в Овруччині набирав козаків, себто „людей лицарських з самопалами, мушкетами" і рушив з ними негайно з Овруча під Львів, так аби стануя на місці до дня 15. серпня. Лист у цій справі виданий був зі Львова 16. липня 1683 р. Є певні дані думати, що подібні вербункові листи дістали й інші коз. полковники, назвища яких подибуємо в ріжних актах того часу.

Одначе вербунок, як сказано вже, йшов повільно. Від дати знаного нам листу, виданого Булизі, минуло майже повних два місяці, а козаків зібралося ледви 1.500. Спинювало акцію м. ін. те, що Менжинський не виплачував козакам обіцяного жалування, хоч на формацію, зложену з 3.000, мав одержати 30.000 ліврів. А козаки знали про те, що нунцій виплатив їм жалування на руки Менжинського на цілий рік. Два козацькі полковники, яких назвища стрічаємо вперше, Даровський та Іскрицький (знаний з пізніших подій Іскра), зібравшись зі своїми відділами у Львові, обіцяли йти днем і нічю, аби станути в Кракові ок. 26. серпня. І вони жалувались на Менжинського, що нічого не лишив у Львові, ані доручення, куди мають іти, ані грошей на дорогу.

Через усе те ті козацькі відділи не наспіли на час до Кракова, чи пак до Тарновиці (містечко на пограничі Шлеська), де збиралася польська армія.

Справлення помилок.

У першій статті на цю тему („Діло", ч. 212) зложено в передостанньому уступі: „Роман, повернувши до Австрії, виїхав на Литву"... Має бути: „Роман, повернувши з Австрії"... У вчорашньому фейлетоні зложено в кінцевому уступі: Дня 31. вересня 1683 р. підписано вже без перепон договір... Має бути: Дня 31. **березня.**

Австрійський уряд обвинувачує Німеччину.

„Райхспост" орган австрійської урядової партії, християнсько-суспільної, оголосив документи, що демаскують діяльність закоспірованої гітлерівської організації в Австрії, що стоїть у тісному порозумінні з офіцяльними чинниками німецької республики. З оголошених документів виходить, що члени австрійської гітлерівської партії після її розвязання створили нелеґальну організацію, щоби продовжувати свою анексійну аґітацію. Орґанізація була замаскована під назвою „Товариство для поширювання культури у східній та південній Европі" й удержувала тісний звязок з експозитурою для закордоних справ управи гітлерівської партії в Берліні. Орґаном її було „Середньо-европейське пресове бюро".

Тайна гітлерівська орґанізація займалася теж шпигунством і була добре поінформована заздалегідь про всі розпорядки, які планував проти гітлерівців австрійський уряд. В Баварії находяться табори для політичних утікачів з Австрії, що вишколюються спеціяльно у розвідчій службі проти Австрії.

— В політичних колах думають, що австрійський уряд своїми ревеляціями у „Райхпості" хоче звернути світову опінію на розміри гітлерівської небезпеки та приневолити інтересовані держави до інтервенції.

Франція занепокоєна італійською авіяцією.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. Двократний перелет ескадри марш. Бальбо над океаном викликав заінтересування французької опінії не тільки як спортовий осяг. Преса ріжних відтінків приписує згідно італійському осягові велике політичне значіння. „Ер Нувель" ставить справу виразно. Італія має повітряну армію, пише часопис, Франція її не має. А треба тямити, що італійська авіяція є призначена до мирних цілей. Франція може мати знамениті апарати, незрівняних летунів, але не розпоряджає навіть 10 гидроплянами, які могли би перелетіти хочби один відтинок величезного райду італійської ескадри. Мусоліні, пише дальше часопис, зовсім не укриває, що італійська авіяція має виключно військовий характер. Отже чому тільки Францію обвинувачує дехто, що вона противна розброєнню світа?

Австрія грозить гітлерівцям смертю.

Як повідомляє півурядова пресова аґенція із Зальцбурга, австрійський міністр безпеки Фрай виголосив промову, в якій звернувся до гітлерівців в Австрії з поважною осторогою. Уряд, заявив він, не вичерпав ще всіх можливостей. Також в Австрії можна ввести кару смерти для зрадників, якщо інакше буде годі зробити. Добродушности не можна вважати слабістю. В обороні наших найвищих ідеалів будемо тверді як гори нашої батьківщини.

—o—

Масові арештування комуністів.

БЕРЛІН, 15. 8. ПАТ. Протикомуністична акція, ведена німецькою поліцією в Берліні і на провінції, не вгаває. Під Берліном арештовано дві жінки, що розліплювали аґітаційні відозви. В Дісельдорфі в пивниці одного дому викрито тайний склад зброї і багато нелеґальних летючок. Арештовано дві особи під замітом протидержавної діяльности та нелеґального держання зброї. В місцевости Ватеншайд придержано 8 комуністів Між арештованими находиться один член райхстаґу.

Румунська валютова політика.

БУКАРЕШТ, 15. 8. ПАТ. Рада міністрів уповажнила міністра скарбу припинити з днем 15. ц. м. перелив за границю всяких сум, які належаться від держави, монополів і державних підприємств. Гроші, призначені для заграниці, мають бути виплачені у румунській валюті до румунського національного банку. З хвилиною вплати установи можуть уважатися звільненими зі своїх зобовязань аж до часу, коли вірительні держави не уможливлять улекшенням торговельних оборотів допливу девіз задля доконання трансферу.

Японія окупує острови.

З Токіо повідомляють, що Японія у відповідь на французьку окупацію 10 островів на Тихім океані рішила окупувати 20 Коралевих островів на південно-китайському морі. Часопис „Осака Май Нісі" повідомляє, що японські кораблі находяться вже в дорозі до островів на південно-китайському морі. Після окупації тих островів міністерство закорд. справ підтримає акцію японської фльоти. Для замилення очей японська влада сконфіскувала згаданий часопис з тією вісткою.

По широкому світі.

— Проф. Айнштайна запрошено обняти університетську катедру в Царгороді.

— Вантажний самохід, що від 30 штурмовиків, які вертали з облави, впав до Рену. Один штурмовик згинув на місці, 8 тяжко потовклося.

— На австро-баварській границі хтось знищив австрійські граничні таблиці, які найдено по німецькому боці.

— Де Валера розвяже мабуть парлямент і розпише нові вибори.

— У Берліні знова арештували кореспондента більшовицької „Правди" Черняка.

—o—

З наших літнищ і живців.

ЖЕҐЕСТІВ.

При залізничім шляху на 45 км. від Нового Санча і 12 км. перед Мушиною на правім березі Попраду лежить ,чи пак приліпився до стрімких гір Жеґестів-живець. Назву свою бере живець від українського лемківського села Жеґестів, яке віддалене на 2 км. від живця, себто від зал. двірця. Сам живець міститься на пограничі терену громади Жеґестів, на стрімких збочах скелистого Бескиду, який тут саме над Попрадом зачинається і в східнім напрямі розвивається. Жеґестів є і розкішним літнищем і цілющим живцем з такими самими вартостями, як сусідні живці Мушина і Криниця. Одначе має і свої питоменні прикмети. Коли Мушина призначена для тих, що люблять простір, свободу, багато сонця і простору, Криниця для тих, що люблять бавитися, репрезентаційні виступи, театр, концерти і штучні парки, то Жеґестів є для тих ,що хотять тиші, успокоєння нервів, а при тім елеґанції, і то такої вибагливої, щоби комунебудь не захотілося там лікуватися. Відповідно до цього й ціни витончені. Напр. у Новім домі живцевім, що правда, люксусовім, кімната з 1 ліжком коштує 10 зол. — без удержання, а кімната з 2 ліжками 12 зол. денно; удержання в тім домі коштує 6.50 зол. денно. Купіль мінеральна (залізисто-щавова) в І. кл. коштує 4.40 зол., а боровинова І. кл. 7 зол. Крім цього такса ,лікар і т. п. видатки. Виходить, що Жеґестів таки справді далеко дорожчий від Криниці. Але в пенсіонатах ближче села коштує удержання враз із мешканням 9 зол. денно, а ще дальше є й по 6 зол.

Літників тут через це небагато, але всі віллі й пенсіонати заняті. Показується, що замало є віль у самім живці. Будують нові, люксусові, у модернім стилі, які, здається, неначе ластівячі гнізда приліплені до скель. Але краса першорядна. Жеґестів порівнати можна лише з ріжними „Зоммерфрішами" на Семмерінгу. І ця дикість природної краси манить та притягає людей. Українців тут ледви кілька осіб, і то переважно священиків. Священики перемиської епархії вибудували тут свій „випочинковий дім" на найкращім мабуть місці, на півострові, який входить глибоким коліном у чехословацьку територію, на так зв. Лопаті. Власником цього дому є т-во „Епархіяльна Поміч". Дім люксусово уряджений, має каплицю, великий город і з трьох сторін облитий Попрадом. Кращого місця під цей дім не міг вибрати о. крил. Качмар, хоч він може дещо задалеко віддалений від двірця (2 км.) і від джерела (1.5 км.). „Лопата" лежить уже на ерекціональнім ґрунті гр.-кат. парохії Андріївки і від неї цей півострів відкуплено. Одначе в цім році пенсіонату в домі „Еп. Помочі" ще не ведуть, щойно у слідуючім році будуть вести його СС. Служебниці. Зате парох села Жеґестів отворив на ерекціональнім ґрунті біля двірця над самим Попрадом пристань з лодками і реставрацію, в якій можна зїсти найліпшу рибу, а головно угри.

Жидів тут майже нема. Хіба на селі і то інтеліґенти, бо для простих нема тут кошерної кухні.

Околичні села чисто українські, як: Верховня, Жегестів, Зубрик, Милик, Андріївка, де поляків зовсім нема. Такзамо і за Попрадом, на чехословацькій, чи радше на сліжській стороні, як Лигнава, Старина, Липник і Сулин, чисто українські греко-катол. села, що належать до пряшівської греко-кат. дієцезії. Тому побут між своїми людьми є тім закутку дуже симпатичний і повчаючий.

Літник.

СЛАВСЬКО.

Це прегарне гірське село у долині Опору стане мабуть одним із осередків руху українських літників і „зимовиків“ та принагідних прогульковців — завдяки Лещетарському Клюбові, який може почванитися великим осягом: зі скромних складок своїх членів, зі збірок поміж знайомими та невеличких прибутків із деяких імпрез ця молода спортова організація здвигнула у Славську власну домівку — першу українську спортову домівку на цілі Карпати! Коли зважити, що в тому самому Славську є вж два спортово-лещетарські доми (з того великий монументальний дім клюбу „Чорних“), встановлення там трівкої української позиції є справді чималою заслугою. Домівка цілком готова. цього літа вперше замешкала. Поруч неї — майже тотожній дім інж. Олександра Пежанського, який є другим „магнесом“ для його численних друзів і знайомих, що в неділі і свята використовують погоду і гостинність господарів.

Зрештою цього літа у Славську перебувало на літньому відпочинку кілька відомих родин зі Львова, як д-р Василь Щурат, пп. Роздольські, Мацькевичі, п-ні Марія Білецька, Ол. Онисько й ін. Нема сумніву, що зимою ще голосніше лунатиме у Славську українська мова: славетні тамошні лещетарські терени повинні дійсно стягати туди хмари лещетарів з користю обосторонньою: для українських гір і для здоровля їх відвідувачів!

НОВИНКИ

Вписи до Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові, вул. Шашкевича ч. 5, розпочинаються з днем 17. серпня. Початок науки 21. серпня. Консерваторійна програма навчання обіймає науку гри на фортепяні, науку на всіх смичкових, а також дутих деревляних і бляшаних інструментах, науку сольоспіву та комплєт теоретичних предметів, як також збірні вправи оркестральні та камеральні та хор для дітей і дорослих. Крім того ведеться курс педагогічний для кандидатів до державного іспиту з музики і співу, однорічний курс диригентури хоральної та ново-зорганізований курс гімнастики ритмічної методою Жак-Далькроза. — **Вписи до Філії Муз. Інст. на Личакові** відбуваються до кінця серпня в головному будинку вул. Шашкевича ч. 5, а від вересня в домівці „Рідної Школи“, вул. Крупярська ч. 15. — Подробиці в афішах. Секретаріят урядує і дає всякі інформації щоденно (з виключенням неділь і свят) від год. 10—12 передпол. і від год. 3—6 попол. — **Виділ Муз. Тов-а ім. Лисенка у Львові.** 201 1—3

— **Підземні льохи старого города Льва.** Маґістрат Львова почав брукувати вулицю Підвальну ліворуч від будинку „Дністра“. При направці й обезпеченні т. зв. підмурівки вулиці відкрили робітники старинний льох. Він мурований з тесаного каменя (пільного хроповатого), вузький (один чоловік може свобідно в випростованій постаті перейти), зі сильним склепінням, долівка також виложена камінними плитками. Один з цих льохів іде поперек через Підвальну вулицю (якби в напрямі „Народнього Дому“) до лівого боку Скарбківської вулиці. (Цей льох ще відкритий, його можна оглядати; в горі „під валами“ видно дальше в напрямі до Наук. Т-ва ім. Шевч. обсунений камінь. Дослідники кажуть, що це вода з Високого Замку винесла каміння). Ще один льох, такий самий, закритий вже: він ішов просто від „нижчого Замку“ (мури тепер біля бувш. німецької гімназії) в сторону церкви Ставропиґії. Такий-же льох відкрито колись і біля латинської катедри. Ці льохи збігаються в „нижчім замку“, а звідси йде імовірно один льох до „Високого Замку“. Наші робітники з пієтизмом відносяться до льоху, бо кажуть: „туди наші князі і бояри ходили“.— М. Михаиько.

— **Без документів.** До окружного суду у Станиславові вплинув отсей позов: I. Cg. 151/30. Powód: Dr. Bronisław Owczarski lekarz we Lwowie. Pozwany: Gr. kat. Instytut Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Marii w Stanisławowie. Pozew o 10.000 am. dol. На позов вплинула відповідь: I. Cg. 151/30. Powód. Dr. Bronisław Owczarski, lekarz we Lwowie. Pozwany: Gr. kat. Instytut Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Marii w Stanisławowie przez adwokata Dra Ignacego Laksa w Stanisławowie. Odpowiedź na pozew o 10.000 am. dol. — Д-р Овчарський українець. Заступає адвокат чужинець. Позов польський. Інститут Непор. Зачаття Преч. Діви Марії вносить відповідь теж по польськи. Адвокат теж не-українець. — Слід зазначити, що Інститут Непор. Зачаття вносив уже кілька позвів і карні донесення до суду та прокураторії в Станиславові також у польській мові.

— **Англійські часописи про смерть д-ра Я. Олесницького.** Найповажніші льондонські щоденники подали звістку про смерть посла д-ра Ярослава Олесницького. „Таймс“ з дня 26. липня подає: „Д-р Ярослав Олесницький, який помер у Золочеві дня 15. липня, маючи 53 літ, знаний був у Льондоні в році 1919, як член дипльоматичної місії Української Народньої Республики. Він провадив ту місію до кінця 1920. року. В польському соймі належав до визначних послів. В українському життю брав участь як майор Української Галицької Армії та як член Центрального Комітету УНДО. Д-р Олесницький був адвокатом і довголітнім членом Адвокатської Палати у Львові“.

— **Кінь і акторка.** Брониславу Келер-Квецінську, акторку Великого Театру у Львові, покусав у лице й руку кінь господаря Томи Марухи (Кривчицька ч. 1.). Акторку забрала рятункова стація.

— **Самогубство.** В хаті сторожихи дому при вул. Гродзіцьких 3. у Львові повісився її 55-літній субльокатор Петро Зламкевич. Причиною самогубства була недуга.

— **Пожежа.** У Верхні повіт Калуш, (станиславівського воєвідства) з 10. на 11. ц. м. в годині 1. в ночі повстала пожежа. Згоріло 10 господарств, більше як 15 будинків, по більшій части з пашою, а по части вже звезеним житом. Згоріло багато дробу: курей, качок і гусей а у господаря Дмитра Бендюка згоріла більша безрога. Тому, що була ніч, рятувати було тяжко. Пошкодовані в більшості були обезпечені процентово в Дністрі. Причина пожежі невідома.

— **Смерть вояків на маневрах.** Третій полк шволежерів, стаціонований у Сувалках, переправлявся через ріку до села Селянка на маневри. Один пором перехилився і у воду впали всі вояки, що були на ньому. Потонуло пять вояків.

— **Краєва хроніка.** З мешкання Р. Штайнберґа в Отинії пов. Товмач вкрали злодії ґардеробу та 5.000 німецьких марок, 3.000 чеських корон, 100 австр. шилінґів, золотий годинник і інші предмети. — В Павелчу пов. Станиславів згоріла загорода ем. народнього вчителя Маріяна Рожевського. Вогонь був підложений. — В Раківчику на Покутті сільські пастухи положили на шинах кілька камінів, наслідком чого особовий потяг, що їхав до Делятина, мав кілька небезпечних потрясень.

— **Скарбник дефравдант.** Варшавський суд засудив на 5 місяців вязниці з припиненням на два роки скарбника Опіки нар. школи Яна Калінського за здефравдування 2.200 зол. на шкоду згаданої Опіки. В присуді сказано, що коли Калінський в приписаному речинці не зверне грошей, мусітиме відсидіти кару.

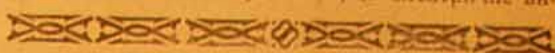
— **Робітник емігрант застрілив жінку.** Польський емігрант робітник Стефанський у Сен Клю (Франція) застрілив свою жінку Леокадію. Причина: подружі непорозуміння.

— **Ріжні вістки.** Над місцевістю Поснек в Турингії перейшла повітряна труба, що поробила великі шкоди. Вихор повиривав 100-літні дуби з корінням. — В Бермінгемі (стейт Алябама) юрба народу вбила трьох муринів, арештованих за вбивство білої дівчини. — Б. премієра Альбанії, Гасана-Бей-Приштіна застрілено на вулиці в Сальоніках.

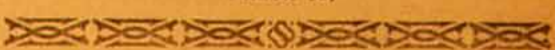
— **Жидівські лікарі в Англії.** Наслідком протижидівської акції в Німеччині витворилась інвазія жидівських лікарів на Англію. В самім Льондоні є тепер поверх 1.000 лікарів жидів, що прибули з Німеччини, а до Англії та доміній прибуває тижнево ще коло 30 лікарів. Більшість із них не має з чого жити. Частина старається добути диплЬоми в Англії. Багато льондонських шпиталів користується визначними лікарськими силами з Німеччини, відступаючи їм потрібне уладження, щоб уможливити їм дальше ведення праці.

— **Підводні нафтові закопи.** На Каспійському морі коло Баку орухомлено перший на світі підводний нафтовий закіп, що находиться у віддалі 300 метрів від берега. Закіп дає 100 тон ропи щодень. Дальші два підводні закопи у віддалі 400 м. від берега будуть орухомлені з кінцем п. м.

— **Що робити радіослухачам підчас бурі?** Останні спеки, які викликають великі електичні бурі, спричинили, що багато радіослухачів, боячись, щоб не вдарив грім, здіймають антени, або звертаються до радіових склепів та „Польського Радія“ з запитами, що робити, щоби „радіо не стягнуло грому на хату“. Тому є дуже актуальним вияснення, чи дійсно радіо стягає удар грому. Буреві хмари повстають з частин водяної пари, наладованої електрикою атмосфери. Електричний ладунок хмари, залежно від її величини та ступня наелектризування атмосфери, часом доходить до величезних розмірів. Тому, що елєктричности з ріжними знаками притягаються і, як стверджено, електричний ладунок хмари може мати інший знак ніж ладунок землі, між хмарою та землею доконується вирівнання ладунку через електричну іскру, яка біжить від хмари до землі, або від землі до хмари найкоротшою дорогою (через зйонізоване повітря, або через предмети, які є високо над поверхнею землі, нпр. вежі, високі дерева і т. д.). Тому, що електричне ви-

ладування хмари перебігає найкоротшою дорогою (або найменшого опору), найліпшим середником розладування хмари є уміщення можливо вище добре уземненого електричного провідника, крізь який електричність буде мати найкоротшу дорогу до землі, і який буде ставити електричності найменший опір. Таке власне знаряддя називається громозводом і складається з металевого вістря, уміщеного можливо високо на стовпі, який мусить перевишати всі околичні предмети, та лучитися грубим мідяним проводом із землею, це значить з великим куснем цинкової бляхи, глибоко закопаної в землі. Антена є теж металевим провідником, розвішеним високо та сполученим зі землею через радіовий відбірник, або антеновий перелучник, за посередництвом проводу одним кінцем закопаного в землі або припнятого до водотягової рури, що називається уземленням. Оскільки антена є висока і добре уземлена, то має вона навіть більшу електричну поємність, як громозвід. Однак тому, що уземлення антени, будоване переважно аматором, не завжди має досить малий електричний опір, щоб могло величезні ладунки хмари відвести до землі, власники радіової антени не мусілиб задоволятися нею та вважати антену за громозвід, але оскільки це можливе, для цілковитої безпеки також заінсталювати громозвід. Засадничою умовиною доброго радіового відбору та скорого і лагідного електричного розладування атмосфери, що окружає антену, буде добре уземлення. Тому памятаймо, що тільки добре уземлення є умовиною безпеки. Безпідставний є погляд, що радіо є притягаючим чинником атмосферичного виладування. Хибна думка повстала мабуть наслідком незнання основ електротехніки та фізики. Найкращий доказ статистика, яка каже, що на сто ударів грому в 1932 році тільки чотири громи вдарили в радіові антени і то в такі, які підчас бурі не були при помочі перелучника уземлені.

—o—

Дописи.

ЛЬВІВ—ЛЕВАНДІВКА

Концерт хору українських богословів. Дня 11. п. м. в салі читальні „Просвіти“ на передмісті Львова Левандівці відбувся концерт в честь о. Маркіяна Шашкевича. Концертував хор студентів львівської Богословської Академії під проводом п. Жолкевича. Виконання всіх точок програми було прекрасне. Концерт розпочався псальмом „Хваліте Господа“ і повних дві години держав присутніх у захопленні. Цеж співали співаки небуденні! Небагато їх було, всього 16, але зате пісня, та наша українська пісня, що колише дитину до сну, веде козака до бою, у виконанні цієї 16-ки нас присутніх очарувала. Реферат про Маркіяна Шашкевича виголосив Миронюк Іван, а з деклямацій п. Нагірняк дві і п. Ніжникевич Яр. одну. Добре опрацьований реферат неодному вказав шлях, яким іде щирий патріот, і виголошені з чуттям та овіяні любовю деклямації, вивели в уяві слухачів о. Маркіяна, як він, хоч вже недужий, відважно, перший у Галичині, пускав крилату пісню поміж задимлені українські стріхи і будив українського велетня, приспаного віковою панщиною. Не диво, що кожну точку програми присутні нагороджували бурею

оплесків. Присутніх, хоч це був будень і робітник тільки з великим трудом може взяти участь у цього роду імпрезах, була повна саля, а знадвору всі вікна були обложені жадними послухати щось гарного. Велика дяка належиться виконавцям концерту, а ще більша Всч. о. ректорові з-рові Слюсому, що дозволив своїм вихованкам дати цілу низку концертів і з цей спосіб спопуляризувати заслуги провідника галицької трійці.
Учасник.

ГОРОДЕЧЧИНА.

Луговий попис у Ясниськах. Наш „Луг" уладив у неділю 13 ц. м. фестин-попис. Площа гарно обмаєна жовто-блакитними прапорами, при вході виставлена брама, прикрашена теж прапорами і вінцями. По середині вивішена лугова відзнака, яку ясниський „Луг" одержав як нагороду на Луговому Святі у Львові. До вправ станули сусідні „Луги": Бірки Яйвські 26 луговиків і 22 луговички, Бірки Домінікавські 18 + 14, Дуброваця 22 луговиків і місцевий „Луг" 36 + 26. Разом 99 луговиків і 62 луговички. На фестині виведено вправи мішані, палицями і хустинами. По вправах була дефіляда, яку відбирали голови згаданих „Лугів". По дефіляді зложив учасникам подяку делегат Великого Лугу п. Іван Баран за залізну дисципліну і гарно виведені вправи. По тім відспівано „Ой у Лузі" і „Ще не вмерла Україна". На тім фестин закінчився, бо старостводало дозвіл тільки до 18 години. Фестин випав під кожним оглядом гарно і зробив миле враження на всіх, тимбільше, що в Ясниськах, як довго це село існує, був це перший луговий фестин, а „Луг" перше українське статутове товариство, не зважаючи на те, що Ясниська віддалені заледви 16 км. від Львова. Добре би було, аби наші львівські централі вложили тут дещо і своєї праці, щоби поширити в цьому куті читальні „Просвіти", Кружки „Сільського Господаря", а головно кооперативи, які тут найбільше потрібні, бо моглиб сповнити дійсно преважне завдання.

НАДВІРНЯНЩИНА.

Хто розбиває „Луга"? В с. Стримбі надвірнянського повіту є кількох сельробів, що мають вплив на молодь села. Бажаючи забезпечити їх від цього, провідні свідомі одиниці заснували в селі „Луг". Зробили загальні збори, до товариства вписалося понад 40 хлопців і дівчат і так серед захрученої, сісельробізованої і темної полоси Підкарпаття створилося нове джерело життя. „Луг" почав навіть вправи. Сельроби увесь час мовчали, але коли „Луг" засновано, розвели шалену агітацію проти нього, використовуючи часопис „Боротьбу", а також „Громадський Голос" і пресу п. Тиктора (подумати — комуністична агітація і які її аргументи!). Вони називали „Луг" тайними спільцями та пускали в рух всякі брехні, наклепи та провокації. Такою агітацією довели за три тижні до того, що члени „Лугу" повідступали від нього і молодь села залишилася й надалі без організації. Цікаво при цьому, що й деякі студенти-націоналісти з Надвірної, хоч знали, що в Стримбі йде боротьба не за „Луг", а боротьба комуністів за молодь, ставали по боці комуністів так, як став теж по їх боці голова місцевої читальні, відомий зі свого сельробівського наставлення. Отак наші молоді інтелігенти та преса п. Тиктора, замість повести сильну спільну агітацію всіми засобами проти розпаношеного на Підкарпатті сельробівства й комунізму, стають його підпорою. „Чи туда дорога?" — спитаємо словами „Нового Часу" пана Тиктора.
Олекса Грибковський.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.
Театр замкнений з причини ферій.

Театр Різнородностей.
Четвер, дня 17. серпня год. 7.30 веч. „Моя панна мама", комедія в 3 діях Верпея. (Прем'єра.)

Кіна.

АДРІЯ: „Пічкарі".
АПОЛЬО: „Анджеліка" (Зуз. Мервіль).
АТЛЯНТИК замкнене до 15 серпня ц. р.
КАСІНО: „Таємний острів".
КОПЕРНИК: „Сміх у пеклі", „Кон і Келлі в тарапатах".
МАРУСЕНЬКА: „Сміх у пеклі" „Кон і Келлі в тарапатах".
МІРАЖ: „Фліп і Флап", „Ольрі Паффижа".
МУЗА: „Що може Париж", „Медовий місяць".
ПАЛЯС: „Переслідувана долею".
ПАН: „Чоловік мамин".
ПАСАЖ: „Пат і Паташон на вальсах", „Герой кровавої арени".
СТИЛЕВЕ замкнене з приводу реконструкції.
ХИМЕРА: „Сальто мортале" та комедія „Зазадрісний шофер".
УТІХА: „Великоміські вулиці" та ревія.

Закордонне радіо.

Середа, 16. серпня 1933.

Бреслав (325) 15.50 Фортепян, 16.40 Шуманові пісні; **Міляно** (331.4) 20.35 „Веселий мужик" оп. Лео Фаля; **Штрасбург** (345,2) 20.30 Сучасна музика; **Штутгарт** (360.6) 21.15 Швабська нар. музика; **Берлін** (419) 17.50 Пісні Р. Штравса (Фріге, бас); **Білгород** (429.7) 18.00 Нар. пісні; **Стокгольм** (435.4) 21.00 Нар. пісні; **Відень** (518.1) 17.25 Солісти, 19.10 Танці ріжних народів; **Харків** (937,5) 9.00 Оп. музика, 13.30 Російські й українські нар. пісні, 15.00, 20.00 Концерт, 18.00 Німецька музика в вик. українського тріа.

Четвер, 17. серпня 1933.

Мор. Острава (263.8) 20.00 Оперетка, **Міляно** (331,4) 11.15 орхестра, 20.30 „Дон Хуан" оп. Моцарта, **Гельсінгфорс** (368,1) 19.55 Спів, **Білгород** (429,7) 12.35 Циг. музика, **Рим** (441,2) 17.15 Концерт, **Відень** (518,1) 12.00, 17.25, 15.00 Концерт, **Будапешт** (550,5) 18.40 Спів, 20.10 Циг. музика, **Харків** (937,5) 9.00 Трубна орхестра, 13.50 Сп. квартет, 17.40 Авдиція, 18.30 Концерт з „Березілю".

Львівське радіо.

Середа, 16. серпня 1933.

7.00—7.55 Ранішня авдиція; 12.05, 12.35 Концерт орхестри; 14.55, 15.15, 22.40 Грамофон; 16.00 Популярний концерт; 17.00 Відчит. „На овидi науки та техніки"; 17.15 Камеральний концерт; 18.15 „Долиною Дунаю в Татри", 18.35 Легка музика, спів; 19.00 Відч.: Вимох за „Буденброків"; 20.00 Вокальний концерт; 21.00 Сальонова орхестра; 22.00 Танкова музика; 22.25 Спортові вістки.

Четвер, 17. серпня 1933.

7.00—7.55 Ранішня авдиція, 12.05, 12.35, 14.55, 15.15, 15.50, 22.40 Грамофон, 16.00 Для дітей: „Монгольські діти", „Відки походить і що нам дає вугіль?", 16.30 Арії та пісні (Корфівна), 17.00 Праця поза домом матери-робітниці, 17.15 Легка музика, 18.15 Відч.: Варшавська побіда, 18.35 Фортепян, 19.40 Фейл.: „Рекордоманія", 20.00—21.10 Музика, спів (Вол. Качмар, бас), 21.00 Рільн. комунікат, 22.00 Пісні й пісоньки (Мар. Поповичівна, сопран), 22.25, 22.26 Спортові вістки.

—o—

БІРЖА.

ЗБІЖЕ.

За 100 кг. льоко ст. над. їарітас 200 км. Ціни ринк.	золотих від	золотих до
Пшениця двірська	28·—	28·50
Пшениця збірна	27·—	27·50
Жито одноціле	18·—	18·25
Жито збірне	17·50	17·75
Ячмінь двір. одноцілий	13·—	13·50
Ячмінь на мливо	12·—	12·[illegible]0
Овес галицький	11·—	11·50
Овес замоклий	10·—	10·50
Овес збірний	8·50	9·—
Кукурудза краєва	17·—	18·—
Бараболя промисл.	2·50	3·—
Фасоля біла	18·—	20·—
Фасоля колірова	13·—	14·50
Фасоля краса (з мішк.)	16·—	16·—
Горох пів-Вікторія	27·—	29·—
Горох полевий	20·—	22·50
Бобик	10·—	10·50
Вика чорна	8·50	9·—
Вика сіра	6·50	7·—
Сіно солодке прасов.	6·50	7·—
Солома прасована	4·50	5·—
Гречка	15·—	15·50
Льон	38·—	40·—
Лубін синій	8·50	8·75
Висівки житні	5·75	6·—
Висівки пшеничні	6·75	7·—
Пшоно	29·—	30·—
Просо краєве	28·—	29·—
Макухи льняні	17·—	18·—
Конюшина черв. за	85·—	90·—
Мак синій	180·—	190·—
Мак сивий	160·—	170·—

100 кг. льоко Львів	від	до
Пшениця двірська	[illegible]0·—	20·50
Пшениця збірна	27·50	28·—
Жито одноціле	15·—	15·50
Жито збірне	19·50	19·75
Ячмінь на мливо	13·[illegible]5	13·75
Овес двірський	12·50	13·—
Овес двірський замокл.	11·50	12·—
Овес збірний	10·—	10·50
Мука пшен. люксусова	52·50	53·—
Мука пшен. 65 проц.	50·—	50·50
Мука житня тип уряд.	30·50	31·—
Висівки житні	6·—	6·25
Висівки пшеничні	7·—	7·25
Крупи ячмінні грубші	28·—	30·—
Пшоно ч. 1	38·—	40·—
Пенцак ч. 10	28·—	30·50
Сіно солодке кр. пр.	7·50	8·—

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 шпальти текстові і 8 шпальт оголошеневих.

1 мм одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . зол. 0.15
1 „ одношпальтовий надіслане і некрольоги „ 0·40
1 „ „ в тексті і новинках . „ 0·48
„ на першій сторінці . „ 0·55

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні по . . . . . . зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . . . . „ 0·08
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 350·—
„ „ 1/2 . . . . . . „ 200·—
„ „ 1/4 . . . . . . „ 110·—
„ „ 1/8 . . . . . . „ 60·—
Текстові сторони 50 проц. дорожче.